Pwyllgor Cyswllt Ystadegol Cymru
Cyd-bwyllgor Ymgynghorol Cenedlaethol ar Ystadegau
Cofnodion Cyfarfod a gynhaliwyd ar 4 Chwefror 2021
drwy Microsoft Teams

Yn bresennol

Steph	Howarth	SH	Llywodraeth Cymru (LlC)
Sue	Leake	SL	Llywodraeth Cymru (LlC)
Nia	Wyn Vaughan	NWV	Cyngor Gwynedd
Lowri	Wyn Morton	LWM	Cyngor Gwynedd
Vicki	Doyle	VD	Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili
Lesley	Rees	LR	Cyngor Sir Caerfyrddin
Janine	Edwards	JE	Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy
Caitlin	Theodorou	CT	Cyngor Sir Ceredigion
Vanessa	Dale	VD	Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot
Fiona	Clay-Poole	FCP	Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot
Lloyd	Fisher	LF	Cyngor Bro Morgannwg
Henry	Knowles	HK	Cyfoeth Naturiol Cymru
Tryfan	Williams	TW	Cyngor Gwynedd
Eleri	James	EJ	Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg
Helen	Jones	HJ	Ymchwil y Senedd
Lucy	Butler	LB	Cyngor Bro Morgannwg
Nathan	Lester	NL	Iechyd Cyhoeddus Cymru
Sergio	Recio	RS	Estyn
Leanne	John	LJ	Dinas a Sir Abertawe
Richard	Cardwell	RC	Cyfoeth Naturiol Cymru
William	Miles	WM	Cyngor Sir Fynwy
Jay	Davis	JD	Cyngor Sir y Fflint
Duncan	MacKenzie	DMK	Data Cymru
Lee	Clarke	LC	Cyngor Dinas a Sir Caerdydd
Johnathon	Radcliffe	JC	Chwaraeon Cymru
Tom	Brame	TB	Data Cymru
Sam	Sullivan	SS	Data Cymru
Wanda	Kirby	WK	Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr
Daniel	Cummings	DC	Data Cymru
Steve	King	SK	Dinas a Sir Abertawe
Elaine	Smith	ES	Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam
Paul	Jones	PJ	Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent
Andy	Wilson	AW	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen
Alwyn	Williams	AlW	Cyngor Sir Ynys Môn
Catrin	Gilkes	CG	Cyfieithu
Gareth	Barclay	GB	Cyngor Sir y Fflint
Will	Perks	WP	Llywodraeth Cymru

Siaradwyr

Neil	Townsend	NT	Swyddfa Ystadegau Gwladol
Andy	O'Rourke	AOR	Llywodraeth Cymru
Rachel	Punton	RP	Llywodraeth Cymru
Rachel	Dolman	RD	Llywodraeth Cymru

Ymddiheuriadau

Geraint	Morgan	Cyngor Sir Powys
Karen	Hawkes	Cyngor Sir Ddinbych
Shaun	Davies	Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot
Matthew	Scanlon	Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog
Eifion	Rees	Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru
Karen	Armstrong	Cyngor Sir y Fflint
Kate	Jones	Gwasanaeth Carchardai a Phrawf EM
Steven	Marshall	Llywodraeth Cymru
Nia	Jones	Llywodraeth Cymru
Phillip	Barlow	Parc Cenedlaethol Arfordir Penfro
Sioned	Cardew-Richardson	Estyn
Sharon	Davies	Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru
Anna	Nicholl	Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru
Andrew	Stephens	Data Cymru

1.	Croeso, Cyflwyniad ac Ymddiheuriadau	
	Dechreuodd SL y cyfarfod drwy egluro y byddai SH ychydig funudau yn hwyr o bosibl. Eglurodd hefyd fod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd ar gael a nododd sut y dylid deialu i mewn. Dywedodd y dylai papurau'r cyfarfod fod wedi'u dosbarthu, a phe bai unrhyw broblemau o ran cael gafael arnynt, y gellid eu hailanfon.	
2.	Nodyn o'r cyfarfod diwethaf a'r wybodaeth ddiweddaraf am bwyntiau gweithredu	
	Mae angen i asesiadau llesiant fod yn eitem sefydlog am y tro (JE) Croesawodd Data Cymru adborth ar ei borth mudo Mae'r cais am adborth ar agor o hyd. Ymunodd SH ac aeth drwy'r camau gweithredu a nodwyd yn y cyfarfod diwethaf. Daeth i'r casgliad bod pob un ohonynt wedi'u cwblhau	**Cam gweithredu:** Yr ysgrifenyddiaeth i ychwanegu asesiadau llesiant fel eitem sefydlog ar yr agenda
3.	Adolygiad o'r papurau gwybodaeth	
	Diweddariad chwarterol Ystadegau Cymru: Tynnodd SL sylw at un neu ddau beth yn y diweddariad: - cyhoeddiadau ynghylch ysgolion ac addysg, gan gynnwys cyhoeddiad wythnosol ar bresenoldeb mewn ysgolion gan ddefnyddio gwybodaeth reoli, gyda phwyslais ar y ffaith nad yw'n faich trwm ar ysgolion. - Mae Llywodraeth Cymru yn ystyried amseriad y cyfrifiad ysgolion, o ystyried y ffaith y bu'r ysgolion ar gau ym mis Ionawr. - y datganiad misol newydd sy'n cynnwys gwybodaeth reoli am lety i bobl ddigartref a chysgu allan.	**Cam gweithredu:** SL i sicrhau y caiff yr aelodau y wybodaeth ddiweddaraf am benderfyniadau ynghylch y cyfrifiad ysgolion

	- mae data dros dro ar gael ar dai fforddiadwy 2019/20 ond bwriedir cyhoeddi datganiad manylach ymhen mis. - data ar iechyd a gwasanaethau cymdeithasol – bu oedi cyn casglu data ond mae data ar blant sy'n derbyn gofal (lefel unigolyn) wrthi'n cael eu prosesu nawr. - dadansoddiad newydd MALIC (Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru) o nodweddion gwarchodedig, ond ni fydd y data ar ddangosyddion yn cael eu diweddaru eleni Soniodd DM fod angen hyfforddiant ar sut i ddefnyddio data MALIC oherwydd gallai fod yn ddefnyddiol eu cynnwys yn y broses asesu ar gyfer BGCau. Diweddariad ar ddemograffeg: Caiff amcanestyniadau o boblogaeth parciau cenedlaethol eu cyhoeddi ym mis Mawrth 2021 ar ôl cytuno ar y fethodoleg Diweddariad Data Cymru: Soniodd SS fod dangosfwrdd wrthi'n cael ei greu ar gyfer data COVID-19 gan gynnwys achosion, marwolaethau ac achosion dros amser. Soniodd SS hefyd y caiff hyfforddiant ei gynnal ym mis Ebrill ar grwpiau ffocws a dylunio arolygon Y data diweddaraf ar wasanaethau awdurdodau lleol – mae'r cyfryngau cymdeithasol yn bwydo gwefannau ALlau - Argaeledd gwasanaethau allweddol awdurdodau lleol Pwysleisiodd SS fod CACI wedi cynnig adnoddau data am ddim i gyrff cyhoeddus eu defnyddio gyda data COVID Siaradodd DC am ei waith ar wybodaeth am y farchnad lafur, cymorth economaidd a sgiliau a chyflogadwyedd. Gweithio gydag awdurdodau lleol ar dasgau penodol, e.e. cynlluniau adfer cyflogaeth. Defnyddio gwybodaeth am ystadegau i weithio allan pa swyddi y gall gweithwyr ym maes lletygarwch eu llenwi Adroddiadau gan awdurdodau lleol ar swyddi gwag yn ôl galwedigaethau – ym mis Ebrill, yr unig alwedigaethau lle y gwelwyd cynnydd yn nifer y swyddi gwag oedd nyrsys, porthorion mewn ysbytai a chlerigwyr. Soniodd DC hefyd am Data Agored Cymru. HWB i rannu data agored rhwng cyrff cyhoeddus. Caiff profion beta eu cynnal gyda sawl awdurdod lleol ym mis Mawrth. Gofynnodd SH am ddyletswydd cydraddoldeb y sector cyhoeddus yng nghyd-destun yr hwb data agored. Nododd DC fod y pwnc hwn wedi'i godi hefyd gan yr awdurdodau lleol eu hunain fel defnydd posibl ar gyfer yr hwb.	**Cam gweithredu:** Dylai unrhyw un sy'n awyddus i gymryd rhan yng ngwaith Data Cymru i ddatblygu Dangosfwrdd COVID neu'r hyfforddiant gysylltu â SS **Cam gweithredu:** Dylai unrhyw un sydd â diddordeb yn adnoddau data CACI gysylltu â Data Cymru neu CACI yn uniongyrchol
4.	Diweddariad ar adroddiad tueddiadau'r dyfodol	
	Rhoddodd RP, sy'n aelod o dîm polisi Dyfodol Cynaliadwy Llywodraeth Cymru, gyflwyniad ar y gwaith sy'n mynd rhagddo. Prif ffocws y drafodaeth oedd y modd y maent yn adeiladu ar adroddiad Tueddiadau'r Dyfodol 2017 mewn tri phrif faes, sef ymwybyddiaeth a hygyrchedd, defnydd a chymhwyso a data a chynnwys, gan sicrhau bod yr adroddiad yn berthnasol ac yn briodol.	

	Soniodd RP am y gwaith sydd wedi bod yn mynd rhagddo gyda Byrddau Gwasanaethau Cyheoddus (BGCau) a chydgysylltwyr datblygu cynaliadwy i drafod sut y gallai'r adroddiad hwn fod yn fwy defnyddiol. Un o'r casgliadau oedd nad oedd llawer o BGCau yn ei ddefnyddio'n llwyddiannus fel adnodd ac, felly, mae'r tîm yn ystyried cynnal gweithgareddau ymgysylltu, seminarau a gweithdai er mwyn helpu gyda hyn. Pwysleisiodd RP hefyd y dylai'r Adroddiad gael ei baratoi mewn ffordd gydweithredol. Dylai'r drafft cyntaf fod ar gael i BGCau ym mis Gorffennaf 2021 er mwyn rhoi syniad iddynt o'r themâu. Nododd JE fod yr adroddiad wedi cael ei gyhoeddi'n rhy hwyr i fod yn ddefnyddiol y tro diwethaf, a'i bod yn debygol y caiff adroddiad llawn Gwanwyn 2022 ei gyhoeddi'n rhy hwyr hefyd. Byddai'n well gweld fersiwn gynnar ohono neu ganllawiau bras nawr, yn hytrach na'r fersiwn orffenedig ymhen tri mis. Soniodd JE hefyd ei bod hi'n anodd gwybod a yw pethau sy'n cael eu newid yn sgil COVID a Brexit yn dueddiadau presennol sydd wedi cyflymu neu'n blipiau. Nododd RP y bydd yr adroddiad yn cynnig cyngor ar hyn. Cododd JE y ffaith y byddai'n fuddiol, yn ei barn hi, siarad â chynllunwyr defnydd tir gan fod angen iddynt gynllunio mwy na phum mlynedd ymlaen llaw. Yn ôl VD, nid yw pawb yn gwybod pwy yr ymgysylltir â nhw mewn mannau eraill/ar lefel uwch, ond efallai y bydd angen i bobl sy'n ymwneud â Phwyllgor Cyswllt Ystadegol Cymru gael y wybodaeth honno hefyd. Holodd LM a fyddai modd rhannu'r fersiwn ddrafft o adroddiad tueddiadau'r dyfodol rhwng grwpiau tra bod yr adroddiad yn cael ei lunio. Awgrymodd DMK fod rhai canllawiau'n cael eu llunio'n ganolog yn Llywodraeth Cymru gan dîm Kevin Griffiths i gefnogi awdurdodau lleol, ynghyd â rhai gweithdai a chyngor ar gyfer y broses asesu.	**Cam gweithredu:** RP i rannu gwybodaeth am y rhai yr ymgysylltir â nhw mewn perthynas ag Adroddiad Tueddiadau'r Dyfodol **Cam gweithredu:** Kevin Griffiths (LIC) i rannu diweddariad ysgrifenedig ar asesiadau llesiant lleol yn absenoldeb eitem ar yr agenda
5.	Dangosyddion cenedlaethol – crynodeb o'r sefyllfa ddiweddaraf a chynlluniau ar gyfer newid unrhyw ddangosyddion cenedlaethol	
	Rhoddodd AOR ddiweddariad ar adroddiad blynyddol Llesiant Cymru a datblygiadau o ran y Dangosyddion Cenedlaethol. Nododd fod yr adroddiad yn fyrrach eleni am fod adnoddau wedi cael eu dargyfeirio i gefnogi'r ymateb i'r pandemig. Adroddiad cryno ydyw ar gyfer blwyddyn ariannol 2019-20. Soniodd AOR hefyd fod rhai o'r casgliadau data a ddefnyddir ar gyfer y dangosyddion cenedlaethol wedi cael eu hatal dros dro neu eu newid yn sgil y pandemig. Eglurodd AOR fod disgwyl i adroddiad llesiant llawnach gael ei gyhoeddi ar gyfer eleni (2021), yn debyg i adroddiad 2019. Nododd AOR fod rhai newidiadau i'r set o ddangosyddion cenedlaethol wedi cael eu cynllunio (e.e. ar waith teg) ond bod y rhain wedi cael eu hatal dros dro y llynedd oherwydd y pandemig. Bydd y gwaith hwn yn ailgychwyn eleni. Mae cyfle hefyd i awgrymu nifer bach o ychwanegiadau i'r dangosyddion cenedlaethol, yn seiliedig ar ddysgu a phrofiadau yn ystod y pandemig. Y set o ddangosyddion cenedlaethol	

	Awgrymodd aelodau fod y bylchau canlynol yn bodoli o ran dangosyddion: - Tlodi bwyd, mynediad i fwyd iach - Diogelwch bwyd a chapasiti cynhyrchu bwyd – ffiniau - Cyfran y bobl sy'n byw heb fygythiad o drais (seicolegol, corfforol, emosiynol) - Salwch hirdymor – hunanladdiad a defnydd niweidiol o alcohol - Iechyd meddwl plant - Cydberthnasau neu ynysu/swigod cymorth - Anghydraddoldeb o ran incwm ac adnoddau (effeithiau dosbarthiadol) - Cynhwysiant digidol Gofynnodd NWV a fyddai'n bosibl defnyddio'r dangosyddion ar lefel is na Chymru. Eglurodd SH y gallai hynny fod yn bosibl mewn rhai achosion ond ei bod yn dibynnu ar y dangosydd, gan ei fod yn amrywio fesul achos yn dibynnu ar y set ddata sylfaenol. Gofynnodd SK a gafwyd erioed ymateb ffurfiol gan Lywodraeth Cymru i'r ymgynghoriad ar gerrig milltir / yswiriant gwladol yn 2019. Nododd SH fod y gwaith hwnnw wedi'i atal dros dro yn sgil y pandemig, ond bod gwaith yn ailddechrau i nodi dangosyddion ar gyfer llunio cerrig milltir. Cododd JE y mater yn ymwneud ag anghydraddoldeb o ran incwm/adnoddau hefyd (ac nid yr un peth â mesurau ‘syml’ neu gydnabyddedig o dlodi/amddifadedd). Cytunodd SH nad yw dosbarthiad incwm/anghydraddoldeb yn cael ei gynrychioli'n dda ar hyn o bryd ac na ellir cael y dyfnder na'r ddealltwriaeth honno bob amser wrth ddefnyddio cyfartaleddau. Soniodd ES am amddifadedd digidol a gallu pobl i gyfrannu at ddigwyddiadau. Cytunodd WP ei bod yn ymddangos bod hynny wedi cael ei amlygu yn ystod y pandemig. Nododd LR, er bod hyn wedi cael ei amlygu yn sgil y pandemig, bod ardaloedd mawr o gefn gwlad lle nad yw'n bosibl cael gwasanaeth band eang digonol o hyd. Nododd ES y gallai fod amddifadedd digidol oherwydd diffyg band eang, diffyg sgiliau digidol, y ffaith nad yw pobl yn gallu fforddio cyfarpar TG a diffyg gwybodaeth am sut i osod y cyfarpar a'i ddefnyddio.	
6.	COVID-19	
	Rhoddodd RD ddiweddariad ar y gwaith ystadegol y mae Llywodraeth Cymru yn ei wneud mewn perthynas â COVID-19. Eglurodd mai'r datblygiad mwyaf ers y cyfarfod diwethaf oedd y broses o gyflwyno'r rhaglen frechu. • Mae gan Iechyd Cyhoeddus Cymru dab brechu ar ei ddangosfwrdd, a gaiff ei ddiweddaru'n ddyddiol gyda ffigurau lefel uchel. Bwriedir sicrhau bod mwy o fanylion ar gael – grwpiau oedran, preswylwyr cartrefi gofal, gweithwyr gofal ac iechyd. • Soniodd fod Llywodraeth Cymru yn bwriadu cyhoeddi mwy o wybodaeth am y rhaglen frechu ei hun, gan gynnwys stociau o'r brechlynnau a'r dosau. • Soniodd RD am ddatganiad wythnosol newydd ar nifer yr achosion o COVID y mae sefydliadau addysg uwch yng Nghymru wedi cael gwybod amdanynt • Mae arolwg ar-lein sy'n ystyried effaith COVID ar grwpiau iaith Gymraeg wedi'i gyhoeddi. • Soniodd RD am y cynlluniau datblygu ar gyfer dangosfwrdd cyhoeddus sy'n dwyn ynghyd yr ystod eang o ystadegau	

	COVID mewn un man (gan gynnwys niwed economaidd a chymdeithasol). Nododd SS y byddai'n ddefnyddio gweld data ar nifer y bobl y cynigiwyd brechlyn iddynt a'r nifer sydd wedi manteisio ar y cynnig hwnnw Nododd SL fod angen i ni sicrhau ein bod yn deall rolau dangosfyrddau gwahanol a bod cyswllt da rhyngddynt . Nododd SS y byddai'n fodlon trafod yr hyn y mae dangosfwrdd Data Cymru yn ei gynnig a'r cynlluniau ar ei gyfer. Nododd TW fod dolen i ddata y gellir eu lawrlwytho a'u hailddefnyddio o ddangosfwrdd Iechyd Cyhoeddus Cymru wedi bod yn ddefnyddiol o ran achosion. Mae brechlynnau yn faes newydd, ond byddai'r gallu i lawrlwytho set ddata gyflawn ar grwpiau â blaenoriaeth ac ardaloedd daearyddol is dros amser yn cael ei groesawu'n fawr. Soniodd DC am y gwaith y mae wedi bod yn ei wneud gydag awdurdodau lleol yn ddiweddar ym maes ffyniant/amddifadedd. Roedd llawer o ddiddordeb yn y gwaith hwn ac awgrymwyd y dylid cynnwys eitem penodol ar yr agenda ar gyfer y cyfarfod nesaf. Awgrymodd SH y dylai DC gysylltu â Mel Brown yn Llywodraeth Cymru gan ei bod hi wedi bod yn edrych ar ddata ar weithio gartref/gweithio o bell.	**Cam gweithredu:** DC i gyflwyno eitem ar ffyniant ac amddifadedd yng nghyfarfod nesaf y Pwyllgor
7.	Diweddariad ar y cyfrifiad	
	Rhoddodd NJ ddiweddariad ar y cynlluniau ar gyfer y cyfrifiad. Pwysleisiodd NT mai cyfrifiad digidol yn gyntaf ydyw, ac y bydd gweithrediadau maes yn dilyn er mwyn mynd i'r afael ag achosion o ddiffyg ymateb. Cynhelir ymweliadau ar garreg y drws ag aelwydydd nad ydynt wedi ymateb. Bydd y rhai sy'n cynnal yr ymweliadau yn gwisgo cyfarpar diogelu personol ac yn dilyn yr holl ganllawiau mewn perthynas â'r coronafeirws. Bydd tua 40-50% o aelwydydd yng Nghymru yn cael holiadur papur, gan eu bod yn llai tebygol o ymateb ar-lein o bosibl. Gallwch unrhyw un ofyn am gopi papur. Mae SYG wedi cynyddu capasiti'r ganolfan alwadau fel y gall pobl lenwi'r cyfrifiad dros y ffôn. Nod canolfannau cymorth y cyfrifiad yw cynnig cymorth wyneb yn wyneb, ond dim ond pan fydd yn ddiogel gwneud hynny y caiff y cymorth hwnnw ei roi Ar gyfer cartrefi gofal (a sefydliadau cymunedol eraill), bydd swyddogion y cyfrifiad yn dilyn y protocolau sydd ar waith ar gyfer COVID-19. Ceisio nodi myfyrwyr yn eu cyfeiriad yn ystod y tymor - Gweithio ar ohebiaeth gyda phrifysgolion - Ymgyrch hysbysebu wedi'i thargedu at fyfyrwyr Ffocws ar gynnal gyfrifiad gwirioneddol ddwyieithog, gan gynnwys defnyddio artistiaid trosleisio Cymraeg eu hiaith a sicrhau bod holl ddeunyddiau'r ymgyrch ar gael yn Gymraeg. Soniodd EJ fod y slogan yn gweithio'n dda yn Gymraeg. Mynegodd anfoddhad hefyd mai dim ond yn Saesneg y caiff y prif gyfeiriad a ddefnyddir ar gyfer yr holiadur ei nodi. Yn ei ymateb, dywedodd NT y bydd modd defnyddio cyfeiriadau Cymraeg ar gyfer ail gyfeiriadau. Gofynnodd JE am y broses o gyfrif lleoedd byw gwag y tro hwn, fel ail gartrefi/cartrefi gwyliau. Eglurodd NT y bydd staff maes yn casglu'r	**Cam gweithredu:** NT i gadarnhau a fydd SYG yn cyhoeddi ystadegau ar eiddo gwag a chartrefi gwyliau

	data hyn lle y bo'n bosibl. Gofynnodd JE hefyd am gynlluniau allbwn ar gyfer hyn. Nododd NL fod penderfyniad wedi'i wneud i ohirio'r cyfrifiad yn yr Alban a gofynnodd pam yr oedd SYG wedi penderfynu cynnal y cyfrifiad eleni. Yn ei ymateb, nododd NT fod pobl allan yn cynnal yr arolygon COVID felly penderfynwyd defnyddio'r profiadau hynny, a'r lefel uchel o angen ymhlith defnyddwyr – a ddefnyddiwyd yn eang ar gyfer dadansoddi'r pandemig. Roedd ansicrwydd hefyd ynghylch pa mor hir y byddai'r pandemig yn para a pha mor hir y byddai'n rhaid gohirio'r cyfrifiad. Felly, penderfynwyd bwrw ati ar sail y cyfuniad hwnnw o ffactorau Holodd JE am effaith defnyddio'r cyfrifiad i ailgalibro ystadegau'r boblogaeth os yw'n mesur patrymau anarferol yn ystod y pandemig yn hytrach na thueddiadau gwirioneddol. Yn ei ymateb, nododd NT fod ganddynt broses sicrhau ansawdd eang ar waith, a bod arbenigwyr ym maes methodoleg yn eu cynghori ar y mater hwn.	**Cam gweithredu:** NT (neu gydweithwyr yn SYG) i drafod allbynnau yn fanylach yng nghyfarfod nesaf y Pwyllgor.
8.	Unrhyw Fater Arall	
	Soniodd SH am y Tasglu Data Cynhwysol, sy'n ceisio gwella'r data cynhwysol a ddelir gan y DU. Mae'n bwriadu cynnal cyfres o drafodaethau bord gron ac mae'n awyddus i drafod y gofynion ar gyfer data lleol gydag awdurdodau lleol. Gofynnodd i wirfoddolwyr ymuno â'r trafodaethau a gynhelir ddiwedd mis Mawrth. Nododd ES ei bod hi'n hapus i gymryd rhan	**Cam gweithredu:** SH i roi manylion cyswllt ES i SYG a rhannu'r gwahoddiad i gymryd rhan yn nhrafodaethau'r tasglu data cynhwysol yn ehangach.
9.	Diwedd	